

"Har du forstand på høreapparater? Min datter siger, jeg skal have sådan et."

"Jeg vil ikke have et høreapparat, det larmer."

"Kan du hjælpe mig med at tjekke mit høreapparat, jeg synes, det piber, og det fungerer ikke."

Situationerne er genkendelige, her får du hjælp til at hjælpe patienten – eller dine pårørende.

Af Mikkel Holmelund

Høreapparatbehandling

Hørenedsættelse

Hørenedsættelse defineres som en høreskade i en sådan grad, at den forårsager begrænsninger i personens aktiviteter. Høretab udvikler sig ofte snigende. Det betyder, at man ofte ikke gør sig klart, hvor dårligt man hører, før familie og kolleger gør én opmærksom på det. Årsagen kan dels være psykologisk ("jeg fejler da ikke noget") og dels fysiologisk (man registrerer ikke det, man ikke hører). Det er derfor en god idé at forhøre sig blandt de nærmeste og dernæst få testet hørelsen, selvom man måske ikke selv synes, det er så galt.

Sundhedsstyrelsen har udarbejdet kriterier for behandling med høreapparater. Der skal, forenklet sagt, foreligge et høretab på 30 dB i mellemtonerne. Men i vurderingen af behovet for høreapparatbehandling indgår en audiologisk vurdering af høretabets karakter samt en vurdering af personens sociale situation, herunder eventuelle behov på arbejdspladsen, og hensynet til eventuelle fysiske eller medicinske faktorer.

Decibelskalaen (dB)

Det menneskelige øre er yderst følsomt. Det kan opfatte alt fra to fingre, der gnides mod hinanden, til lyden af en jetmotor. Hvis denne forskel skal gøres op i lydstyrke, er lyden fra en jetmotor 1.000.000.000.000 gange højere end den svageste lyd, øret kan høre. Man angiver derfor lyden i en logaritmisk skala, decibel. Det medfører fx, at 3 dB op eller ned på skalaen svarer til henholdsvis en fordobling eller halvering af lyden. Og at en lyd, der er 1.000 gange stærkere end den svagest hørbare lyd, svarer til 30 dB.

Behandling med høreapparater

Moderne høreapparater er digitale og kan justeres til næsten ethvert tænkeligt behov. De er desuden, i varierende grad, i stand til at reducere støj og fremhæve stemmer. Det kan være svært at forestille sig, hvordan det opleves at bruge høreapparater, så hvis man oplever høreproblemer, men er i tvivl om, hvorvidt det er noget for en, bør man

..... ARTIKLER

Biografi

Mikkel Holmelund er praktiserende speciallæge i øre-næse-halssygdomme, Helsingør..

Kontakt

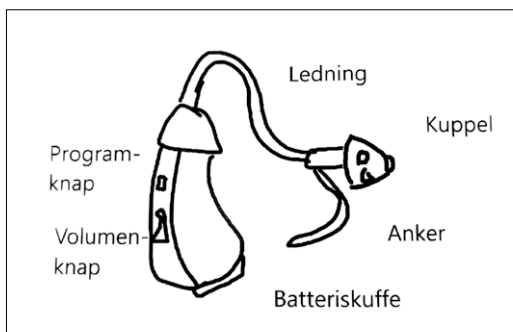
mholmelund@gmail.com

Den overvejende del af de høreapparater, der i dag sælges hos private forhandlere eller udleveres på offentlige høreklিনikker, er af typen RIC/RITE, hvor højtaleren er placeret i kuplen, også kaldet ear tip.

afprøve det. Der er en tilbøjelighed til at forbinde brugen af høreapparater med at være gammel og småsenil. Men i virkeligheden kan det at få en bedre hørelse udskyde risikoen for at miste noget af evnen til at kommunikere med sine omgivelser. Det er ofte et problem at overtale en alderdomssvækket person med hørenerdsættelse om det fordelagtige i at skulle bruge høreapparater. Høretabet er oftest kommet gradvist, og man har vænnet sig til lydniveauet uden at gøre sig klart, hvor meget man går glip af. Og så slipper man i øvrigt for at "høre på alt det vrøvl". Det er derfor en god idé at starte behandling med høreapparater, mens høretabet er let til moderat frem for at vente, til det er blevet et decideret problem. Kun få oplever det som en udfordring at skulle bruge briller, og man bør forsøge at se på det at bruge høreapparater på samme måde.

Høreapparater

Den overvejende del af de høreapparater, der i dag sælges hos private forhandlere eller udleveres på offentlige høreklিনikker, er af typen RIC/RITE, hvor højtaleren er placeret i kuplen, også kaldet ear tip. Det er små høreapparater, ofte med åben tilpasning, som er yderst diskrete og relativt lette at håndtere og vedligeholde. De er velegnede til lette og moderate høretab.

Kuplerne er oftest fremstillet i blød silikone og findes i mange størrelser og variationer, hvilket sikrer, at de passer til brugerens øre og det specifikke høretab. Under kuplen sidder der et ørevoksfilter. Kuplen kan tages af og vaskes eller udskiftes efter behov. Voksfilteret kan ligeledes udskiftes af brugeren. Hvor hyppigt det er nødvendigt afhænger af, hvor meget ørevoks man producerer. I nogle tilfælde vælger man at indlejre højtaleren i en hård akrylprop, som er fremstillet ud fra en afstøbning af øregangen.

Der findes andre typer af høreapparater, se infobox.

Typer af høreapparater

Bag øret (ørehænger)

Som navnet antyder, er selve høreapparatet placeret bag øret. Høreapparatet leder signalet via en slange eller en ledning til den støbte prop, som sidder i ydre øre.

RIC/RITE: Det lille høreapparat er placeret bag øret, højtaleren er placeret i kuplen/proppen. Er egnet til brugere med let til svært høretab.

- **Åben tilpasning:** Proppen er blød og lukker ikke øregangen af for udefrakommende lyd. Er egnet til brugere med let til moderat høretab.
- **Lukket tilpasning:** Proppen er fremstillet ud fra en afstøbning af øregangen. Er velegnet til brugere med svært høretab, specielt i de dybe toner – eller hvis øregangen er så lille, at det er vanskeligt at sætte et høreapparat eller en blød prop ind i øregangen.

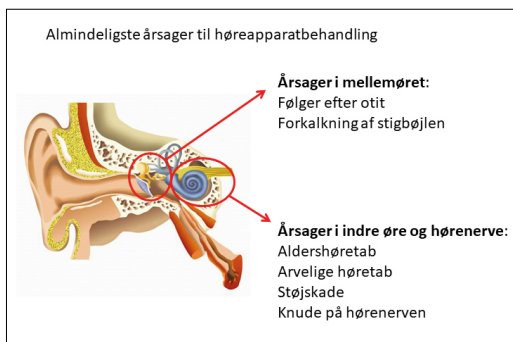
BTE: Klassisk større apparat til større høretab, eller nedsat syn/finmotorik

I øret

Selve høreapparatet er indbygget i proppen (skallen) og sidder direkte i øregangen. Er egnet til brugere med let til svært høretab.

De offentlige klinikker disponerer over alle typer høreapparater, og der er ingen egenbetaling, uanset hvilken type høreapparat man får udleveret. Ventetiden kan dog være betragtelig i nogen regioner.

Hørenedsættelse kan fx skyldes en ørevoksprop, væske, følger efter mellemørebetændelse, forkalkning i mellemøret eller forskellige forhold i det indre øre eller længere centralt.

Hvis patient eller pårørende har mistanke om betydende hørenedsættelse, bør patienten henvises til en øre-næse-halslæge for at få undersøgt, om der er tale om et problem, hvor et høreapparat kan hjælpe. Henvisning fra en øre-næse-halslæge er et krav, første gang man ønsker høreapparatbehandling, hvad enten det er offentlig høreapparatbehandling eller privat behandling med offentligt tilskud.

Offentlig høreapparatbehandling

Der er ingen egenbetaling, når man får udleveret høreapparat på en offentlig høreklinik, uanset prisen på høreapparatet. Høreapparaterne betales af regionen. Offentlig høreapparatbehandling foregår på en høreklinik eller en audiologisk afdeling. I nogle regioner kan man desuden få udleveret høreapparater på kommunikationscentre eller hos praktiserende øre-næse-halslæger med specialaftale (puljeaftale).

Privat høreapparatbehandling

Hvis man er fyldt 18 år og ønsker at købe høreapparater hos en privat høreapparatforhandler, kan man få offentligt tilskud, uafhængigt af indkomst og formue. Koster høreapparatet mere end tilskuddet, skal man selv betale merprisen. Prisen afhænger af, hvilken forhandler du henvender dig til, hvilken type høreapparat du ønsker, samt hvor mange tekniske funktioner høreapparaterne har.

Folkepensionister kan desuden under visse forudsætninger få udbetalt et helbrestillæg af kommunen. Den personlige tillægsprocent og formue på ansøgningstidspunktet er afgørende for, om man kan få helbrestillæg.

Sygeforsikringen Danmark yder tilskud til høreapparatbehandling, afhængigt af hvilken gruppe man er medlem af.

Skal man vælge offentligt eller privat?

Der er fordele og ulemper ved begge tilbud. I en privat klinik kan man frit vælge forhandler og mærke samt stille krav til service i henhold til købeloven, ligesom i enhver anden forretning. En del private klinikker ejes af en høreapparatfabrik og fører kun deres egne mærker. Ventetiden er ofte kort, men til gengæld vil der ofte være en betydelig egenbetaling.

De offentlige klinikker disponerer over alle typer høreapparater, og der er ingen egenbetaling, uanset hvilken type høreapparat man får udleveret. Ventetiden kan dog være betragtelig i nogen regioner.

Batterier

Batterier leveres uden betaling, hvad enten man har valgt den offentlige eller private ordning.

Der flourer en række anekdoter og i nogle tilfælde fordomme om problemerne med høreapparatbehandling. De bruges ofte som undskyldning for ikke at anvende apparaterne.

Hjælpemidler

Høretekniske hjælpemidler, ud over høreapparater, kan være af stor betydning for evnen til at kommunikere med sine omgivelser og kan være en hjælp til at klare hverdagen, fx i form af en babyalarm, et vækkeur, en røgalarm, en forstærker-telefon eller et FM-anlæg.

Læs om de forskellige typer hjælpemidler på Hjælpemiddelbasen, Socialstyrelsens hjemmeside: <https://hmi-basen.dk/r4x.asp?linktype=680>

Bevilling af hjælpemidler

Hjælpemidler leveres af kommunerne. Information om hjælpemidler og hjælp til at ansøge om dem fås på de lokale kommunikationscentre: <https://hoeforeningen.dk/viden-om/lovgivning/bevilling-af-hjaelpemidler/>

Problemer med høreapparatbehandlingen

Der flourer en række anekdoter og i nogle tilfælde fordomme om problemerne med høreapparatbehandling. De bruges ofte som undskyldning for ikke at anvende apparaterne. Der kan naturligvis være tale om dårligt tilpassede høreapparater eller om skade i det indre øre (skelneevnen), som mindsker effekten af høreapparatbehandlingen. Det er derfor vigtigt på forhånd at afstemme forventningerne til den mulige høreforbedring. Det er ligeledes afgørende, at høreapparaterne som udgangspunkt bruges dagligt. Det skyldes dels, at der skal ske en tilvænning til de lyde, som man ikke har hørt i længere tid, og dels at det kræver en vis praktisk rutine at anvende og vedligeholde sine høreapparater.

Ørevoks er den hyppigste årsag til svigt af høreapparaterne. Mængden af ørevoks, der udskilles i øregangen, er meget individuel. Mange vil

ikke have brug for at få rensset ørevoks, mens andre har behov for regelmæssig oprensning hos egen læge eller hos ørelægen.

RIC/RITE-høreapparater er relativt lette at rense og vedligeholde. Hvor hyppigt varierer fra person til person og apparat til apparat, bl.a. afhængigt af mængden af ørevoks.

Batterilevetiden varierer med den daglige brugstid og apparatets strømforbrug. I nogle tilfælde holder batterierne således i 1-2 uger, i andre kun få dage.

Ved problemer tjekkes altid følgende:

- Kuplen kan trækkes af og renses eller udskiftes, hvis der er ørevoks.
- Det lille ørevoksfilter skiftes med en lille plastikstav, som følger med høreapparaterne.
- Batterierne skiftes, batteriskuffen åbnes i bunden af apparatet.

Alle høreapparatbrugere er blevet instrueret i disse procedurer ved udleveringen af høreapparaterne, men det kan give problemer den første tid, indtil det er blevet en rutine at bruge dem. Det er forskelligt, hvor mange reservedele man får med fra starten, men ekstra kupler og ørevoksfiltere kan bestilles på internettet eller ved henvendelse til leverandørerne eller fabrikken. Batterier bestilles på internettet og tilsendes gratis, aktuelt fra høreapparatfabrikken Oticon.

Hvis problemet herefter ikke er løst, kan det skyldes fejl i receiverledningen eller i selve apparatet. I så fald skal man henvende sig hos leverandøren eller sende apparatet til reparation på fabrikken. Der er 4 års fabriksgaranti på alle høreapparater i Danmark.